

یادداشت تخصصی

"چگونه کلاس مجازی پویا و کارآمدی داشته باشیم؟"

زهرا سادات مهدوی

آبان ۱۳۹۹

ITC

مرکز تربیت مربی
و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یادداشت تخصصی

" چگونه کلاس مجازی پویا و کارآمدی داشته باشیم؟ "

زهراسادات مهدوی

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای می باشد.

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۱۳۹۹

چگونه کلاس مجازی پویا و کارآمدی داشته باشیم؟

اگر شما هم مثل من در دهه شصت کودک یا نوجوان بوده‌اید، حتماً سریال تلویزیونی اسکویی را به خاطر دارید، پسر بچه استرالیایی که در قلب جنگل به روش مجازی و رادیویی آموزش می‌دید و برای ما عجیب بود که چطور ممکن است! این سریال به خوبی قدمت آموزش‌های مجازی و برخط در کشورهای توسعه یافته جهان را نشان می‌دهد. همواره مشکلاتی چون بعد مسافت و یا کم بودن تعداد دانش آموزان در منطقه‌ای خاص ضرورت بکارگیری آموزش‌های از راه دور یا مجازی را نمایان کرده‌اند. اکنون در سال ۲۰۲۰ شیوع یک ویروس ضرورت پرداختن به این نوع آموزش‌ها را بیش از پیش برای همه سیستم‌های آموزشی دنیا آشکار ساخته است. در حال حاضر آموزش مجازی آنلاین و با استفاده از نرم افزارهای کلاس مجازی و یا تولید محتوای الکترونیک (آفلاین)، تنها راه حل تداوم فرایند آموزش با توجه به مشکلات ناشی از شیوع کرونا در کلاس‌های حضوری است.

حال این نکته اهمیت دارد که در شرایطی که افراد باید از راه دور و بدون حضور فیزیکی و ارتباط رو در رو با استاد، معلم و مربی آموزش ببینند و انتظار داریم فرآیند یادگیری اتفاق بیافتد، چگونه می‌توانیم این نوع آموزش را به شیوه کارآمدی ارائه نمایم و علیرغم نقاط ضعف این نوع آموزش، خروجی مفید و موثری داشته باشیم.

برخی از دلایل ضعف این نوع آموزش به عدم وجود زیر ساخت‌های مناسب برای ارائه این نوع آموزش در کشور برمی‌گردد که شایسته است سیاستگذاران و برنامه ریزان کلان نسبت به رفع این معضلات هر چه سریعتر اقدام نمایند. عمده شکایت فراگیران دوره‌های مجازی از بالا بودن میزان قطع و وصلی جلسات کلاس آنلاین و بی کیفیت بودن صدا و تصویر استاد به علت پایین بودن پهنای باند اینترنت و عدم دسترسی برخی نقاط کشور به اینترنت پرسرعت و کم هزینه می‌باشد.

اما در شرایطی که سرعت اینترنت مناسب بوده و امکان به اشتراک گذاری صدا و تصویر مدرس به خوبی وجود داشته باشد، عواملی چون عدم انگیزه مناسب برای حضور کامل در کلاس مجازی و عدم آشنایی مربیان و اساتید با شیوه‌های فعال سازی کلاس‌های مجازی بر پایین بودن کیفیت این نوع آموزش و ناکارآمدی آن اثرگذار هستند.

در این راستا بر آن شدم تا در این یادداشت تجربیات خود را در زمینه بهینه سازی دوره‌های آموزشی مجازی به صورت آنلاین را به منظور اثربخشی بیشتر این آموزش‌ها با شما به اشتراک بگذارم.

نکات کلیدی در اثربخشی و بهبود دوره های آموزشی آنلاین:

۱. از آنجا که طبق هرم یادگیری "ادگار دیل" بالاترین سطح یادگیری زمانی اتفاق می افتد که بیشترین حواس فراگیران درگیر آموزش شود، دادن تمرینات و پروژه های عملی که فرد را درگیر انجام کار و تفکر نسبت به یک مسئله می کند تاثیر به سزایی در یادگیری دارد. گذر از نقش مربیگری به نقش تسهیلگری آموزشی و هدایت فراگیران در مسیر خودآموزی، ضرورت آموزش مادام العمر و کارآمد جهان امروزی است، لذا حتما برای هر روز دوره آموزش خود حداقل یک یا دو تمرین، تکلیف یا پروژه کاربردی تعریف کنید و از فراگیران بخواهید در حین کلاس یا در پایان کلاس تکلیف را انجام داده و در زمان مشخص برای شما ارسال نمایند.
۲. یکی از بهترین راهکارهای فعال سازی فراگیران در کلاس آنلاین پرسش و پاسخ مکرر در طول زمان جلسه آنلاین و درخواست پاسخ از تک تک حاضرین با نام بردن اسم هر فرد و با در نظر گرفتن امتیاز فعالیت کلاسی می باشد. هرچند دقیقه یکبار پرسش را مطرح کنید و از همه بخواهید پاسخ های خود را در فضای گفتگو(چت) بنویسند یا با فعال سازی بلندگوی افراد داوطلب، در کلاس بیان کنند.
۳. به صفحه چت نگاه کنید و به ارائه نظرات فراگیران بازخورد مناسب بدهید و با بردن نام فرد پاسخ دهنده وی را مورد تشویق قرار دهید و از افرادی که فعال نیستن مستقیما دعوت به اظهار نظر کنید.
۴. برخی نرم افزارها مانند Adobe Connect امکان گروه بندی فراگیران و اجرای روش بحث گروهی را نیز دارا هستند. قبل از اینکه موارد مهم را خودتان توضیح دهید، پرسش طراحی کنید و سپس با کمک نرم افزار افراد را گروه بندی کنید و از آنها بخواهید در گروه با یکدیگر در مورد موضوع مورد نظر گفتگو کنند و نتیجه گروه خود را هر بار یک فرد جدید در کلاس برای همه ارائه دهد و سپس شما با نمایش اسلایدهای خود موضوع را تشریح و جمع بندی کنید. این کار باعث به فکر واداشتن فراگیران در طی کلاس شده و امکان یادگیری عمیق را فراهم می نماید. در واقع شما هم متکلم وحده نخواهید بود.
۵. از اسلایدهای حاوی نکات کلیدی به همراه تصاویر گویا و جذاب و فیلم های آموزشی انگیزشی مرتبط با موضوع استفاده نمایید و علاوه بر استفاده از وایت برد مجازی با اشتراک گذاری فقط نکات مهم و کلیدی در قالب پاورپوینت، به جلب توجه بصری فراگیران کمک کنید. به خاطر داشته باشید اسلایدهای حاوی متن طولانی یا فایل pdf مناسب آموزش نیستند.
۶. از سخنران میهمان و ایجاد پنل تخصصی در کلاس آنلاین خود بهره مند شوید و از تجربیات افراد با سابقه در زمینه آموزش خود بهره بگیرید تا کلاس از یکنواختی خارج شود و انگیزه فراگیران برای حضور در کلاس افزایش یابد.

۷. حتی المقدور علاوه بر صدا، تصویر خود را نیز به اشتراک بگذارید(در صورت مناسب بودن سرعت اینترنت و عدم قطعی صدا).
۸. از آنجایی که تنها راه ارتباطی شما با فراگیران صوت و تصویر چهره شماست از اصول فن بیان و زبان بدن در حین تدریس غافل نشوید(صدا ی غیر یکنواخت و میمیک صورت متناسب با محتوا).
۹. در شروع دوره با انجام یک بازی یخ شکنی و معارفه مختصر با فراگیران آشنا شده و سعی کنید آنها را در کلاس با نام صدا بزنید. همچنین قوانین دوره اعم از حضور به موقع و فعال و شرکت در مباحث و گفتگوهای کلاسی را گوشزد کنید و برای حضور فعال افراد در دوره امتیاز ویژه قائل شوید(نمره فعالیت کلاسی می تواند بخشی از نمره عملی دوره محسوب گردد).
۱۰. ترجیحا به ازاء هر ۵۰ دقیقه آموزش آنلاین ۱۰ دقیقه استراحت به فراگیران و خودتان بدهید و از روش های خلاقانه نشاط بخشی به کلاس استفاده کنید مثل پخش یک انیمیشن جذاب، بیان یک خاطره شیرین یا مطلب طنز مرتبط و مناسب کلاس و حتی فعالیت های بدنی مثل دعوت به ایستادن، دست زدن و انجام فعالیت کششی.